

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (8 5) 239 6170 / 239 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

Analitinė apžvalga
24/43

2024-04-11

Žalos atlyginimas transporto priemonei susidūrus su laukiniu gyvūnu ir tokių eismo įvykių pavojaus mažinimo priemonės Europos valstybėse

Europos valstybėse kasmet įvyksta šimtai tūkstančių eismo įvykių, kuriuose transporto priemonės (toliau – TP) susiduria su laukiniais gyvūnais. Dėl tokio įvykio atsiradusios žalos atlyginimas, jeigu TP nėra apdrausta nuo šio pobūdžio žalos¹, yra komplikuoatas ir ne visada įmanomas.

Daugelyje Europos valstybių ieškiniai dėl žalos atlyginimo, susidūrus TP ir laukiniams gyvūnams, gali būti teikiami kelių, kuriuose užfiksuoti tokie eismo įvykiai, valdytojams arba medžiotojų organizacijoms, kurių valdomus medžioklės plotus kerta atitinkami keliai. Italijoje, kurioje laukiniai gyvūnai laikomi valstybės turtu², ieškiniai teiktini valstybės administraciniais teritoriniams vienetams – regionams.

Kelių valdytojų atsakomybė už TP ir laukinių gyvūnų susidūrimus paprastai galima tik tais atvejais, kai kelių valdytojai aplaidžiai vykdo savo pareigas, neįrengia (tinkamai neprižiūri) reikalingų apsaugos priemonių šalia kelių bei neužtikrina įspėjamųjų kelio ženklų vietose, kur jie yra būtini, buvimo. Medžiotojų organizacijų atsakomybė dažniausiai galima, jeigu TP ir laukinio gyvūno susidūrimas įvyksta tuo metu, kai netoli atitinkamo kelio ruožo vykdoma medžioklė (ar netrukus po jos pabaigos).

Įrodinėjimo procesas žalos, atsiradusios dėl TP ir laukinių gyvūnų susidūrimų, atlyginimo byloje kiekvienoje Europos valstybėje turi tam tikrų ypatumų. Tai, be kita ko, pasakytina ir apie įrodinėjimo pareigos paskirstymą tarp proceso šalių. Pavyzdžiui, Lenkijoje ši pareiga iš esmės tenka ieškovui – jis turi įrodyti, kad atsakovas yra kaltas dėl tam tikrų veiksmų ar neveikimo (pavyzdžiui, kelio ženklų neįrengimo ten, kur jie būtini), dokumentais pagrįsti nurodomą žalos dydį ir įrodyti, kad buvo priežastinis ryšys tarp atsakovo kaltų veiksmų (neveikimo) ir atsiradusios žalos. Ispanijos civiliniame procese bendruoju atveju įrodinėjimo pareiga priskiriama ieškovui, tačiau galima įrodinėjimo pareigos inversija (perkėlimas atsakovui), kai konkrečios bylos aplinkybėmis ieškovui įrodymai sunkiai prieinami ir jam juos sudėtinga pateikti (pavyzdžiui, kai reikia įrodyti, kad TP ir laukinio gyvūno susidūrimas įvyko dėl medžioklės, kuri eismo įvykio metu jau net buvo ir pasibaigusi). Italijoje įrodinėjimo pareiga paskirstyta tarp proceso šalių – jos turi įrodinėti skirtingas bylos aplinkybes. Prancūzijoje, kur laikomasi prezumpcijos, kad kelių valdytojai yra atsakingi už keliuose įvykstančius incidentus, jie gali tokią prezumpciją paneigti, įrodydami, kad jų valdoma transporto struktūra yra „normaliai prižiūrima“. Kroatijoje medžioklės veiklos subjektai,

¹ Pažymėtina, kad kai kuriose Europos šalyse (pavyzdžiui, Belgijoje, Prancūzijoje) privalomojo draudimo garantiniai fondai tam tikromis sąlygomis atlygina TP ir laukinių gyvūnų susidūrimuose patirtą žalą asmenų sveikatai.

² Pažymėtina, kad daugelyje Europos valstybių laukiniai gyvūnai laikomi neturinčiais savininko.

kad išvengtų jiems taikomos objektyviosios atsakomybės už laukinių gyvūnų padarytą žalą, turi įrodyti, kad už žalą atsakingas kas nors kitas arba kad žala atsirado ne dėl natūralių gyvūno savybių.

Europos šalyse taikomos įvairios priemonės, kuriomis siekiama didinti saugumą keliuose ir mažinti TP susidūrimo su laukiniais gyvūnais pavojų. Tokių priemonių pobūdis gali būti labai skirtingas – nuo fizinių barjerų ar techninių gyvūnų atbaidymo įrenginių iki eismo srautų valdymo, gyvūnų skaičiaus kontrolės ar vairuotojų švietimo. Nepaisant galimų priemonių įvairovės, eismo saugumo studijose kaip itin rekomenduotinos priemonės įvardinami tinkamai įrengti kelių atitvarai, derinami su perėjomis, leidžiančiomis gyvūnams kirsti kelią nesusiduriant su transporto srautu.

1. Žalos, atsiradusios susidūrus TP ir laukiniam gyvūnui, atlyginimo sąlygos bei procedūros. TP susidūrimų su laukiniais gyvūnais statistika

Belgija

Laukiniai gyvūnai Belgijoje turi *res nullius* statusą, kas reiškia, kad jie nepriklauso niekam. Taigi, nėra jų savininko ar valdytojo, kuris būtų atsakingas už laukinių gyvūnų padarytą žalą³.

Nors nuo susidūrimo su laukiniu gyvūnu nukentėjusio TP valdytojo galimybės prisiteisti žalos atlyginimą yra ribotos, kai kuriais atvejais tai įmanoma. Pavyzdžiui, jeigu nukentėjęs asmuo gali įrodyti, kad gyvūno staigus atsiradimas kelyje įvyko dėl tuo metu vykdytos medžioklės⁴, žalą turi atlyginti medžiotojų ar medžioklės organizatorių civilinės atsakomybės draudikas (medžiotojai privalo drausti savo civilinę atsakomybę⁵). Pažymėtina, kad medžiotojai privalo imtis visų galimų priemonių, kurios neleistų medžiomiesiems gyvūnams judėti į intensyvaus eismo vietas⁶.

Komplikuotos yra žalos atlyginimo priteisimo iš kelių valdytojų galimybės. Belgijos teismai yra priėmę sprendimų, kuriuose atmetė ieškovų teiginius, kad gyvūnų pasirodymas kelyje rodo netinkamą jų infrastruktūros priežiūrą, ir pripažino, kad įspėjamieji kelio ženklai neprivalo būti įrengti vietose, kuriose gyvūnų pasirodymas kelyje nėra įprastas⁷.

Nukentėjusiems nuo susidūrimo su laukiniu gyvūnu asmenims žala (tačiau tik žala sveikatai, bet ne turtui) gali būti atlyginta Belgijos bendrojo garantinio fondo (pranc. *Fonds Commun de Garantie Belge (FCGB)*)⁸. Tačiau atlyginimas iš šio fondo galimas tik tuo atveju, jeigu įrodoma, kad:

- eismo įvykis įvyko Belgijos teritorijoje;
- įvykio nebuvo įmanoma numatyti (taigi, įvykis buvo atsitiktinis, o žala atsirado kaip nenugalimos jėgos pasireiškimas);
- nebuvo galima tikėtis staigaus gyvūno pasirodymo kelyje (pavyzdžiui, FCGB nemoka kompensacijos, jeigu susidūrimas įvyko kelio ruože, kuriame įrengti apie galimą laukinių gyvūnų pasirodymą įspėjantys kelio ženklai)⁹.

³ *Police Locale. Haute Senne. Je percute un animal, que dois-je faire ?*

<https://www.police.be/5328/actualites/je-percute-un-animal-que-dois-je-faire>

⁴ Medžioklės organizatorius gali būti atsakingas už incidentus su į kelią išbėgusiais gyvūnais, kurie įvyko ne vėliau kaip per 24 valandas nuo medžioklės pradžios.

Que faire en cas de collision avec du gibier ? <https://www.matele.be/que-faire-en-cas-de-collision-avec-du-gibier>

⁵ Ten pat.

⁶ *Assurance.be. Accident suite à une collision avec un animal domestique ou sauvage:*

<https://assurance.be/accident-heurt-animal/>

⁷ *Gocar.be. Du gibier sur la route: qui est responsable?*

<https://gocar.be/fr/actu-auto/legal/du-gibier-sur-la-route-qui-est-responsable-5387458>

⁸ *Fonds Commun de Garantie Belge:* <https://www.fcgb-bgwf.be/>

⁹ *Assurance.be. Accident suite à une collision avec un animal domestique ou sauvage.*

Ispanija

Istoriškai Ispanijoje galiojo vadinamoji objektyviosios atsakomybės koncepcija, pagal kurią medžioklės plotų valdytojai buvo atsakingi už šių plotų ribose įvykusius incidentus su medžioklės objektais laikomais gyvūnais (medžiojamaisiais gyvūnais). Tačiau šios koncepcijos taikymo ilgainiui laipsniškai atsisakyta. 2001 m. priimtomis įstatymų pataisomis įtvirtinta, kad medžioklės ploto valdytojas neatsako už TP ir medžiojamojo gyvūno susidūrimą, jeigu jis įvyko vairuotojui pažeidžiant kelių eismo taisykles. Nuo 2014 m. galioja naujas reglamentavimas, pagal kurį atsakomybė už susidūrimo su medžiojamuoju gyvūnu pasekmes iš esmės perkelta TP valdytojui (net ir nepažeidusiam jokių taisyklių), išskyrus įstatyme konkrečiai apibrėžtus atvejus¹⁰.

Galiojančioje Eismo, motorinių transporto priemonių judėjimo ir kelių saugumo įstatymo redakcijoje¹¹ nurodyta (septintoji papildoma nuostata), kad bendru atveju, įvykus susidūrimui su medžiojamuoju gyvūnu viešajame kelyje, už atsiradusią žalą asmenims ir turtui atsako TP vairuotojas (iš jo nereikalaujama atlyginti už gyvūno žūtį). Vis dėlto, už žalą asmenims ir turtui atsako:

- medžioklės ploto valdytojas (jam negalint, žemės savininkas), jeigu eismo įvykis buvo tiesioginė didelės kolektyvinės medžioklės, kuri vyko TP ir gyvūno susidūrimo dieną ar baigėsi 12 valandų anksčiau, pasekmė;

- viešojo kelio valdytojas, jeigu susidūrimas su gyvūnu įvyko dėl to, kad nebuvo laiku sutaisyti kelio atitvarai nuo laukinių gyvūnų ar nebuvo įrengti įspėjamieji ženklai kelio ruožuose, kuriuose yra didelis TP susidūrimo su gyvūnais pavojus.

Ispanijos civilinio proceso įstatymai bendru atveju įrodinėjimo pareigą nustato ieškovui – jis turi įrodyti faktų, kuriais grindžiamas ieškinys, tikrumą (Civilinio proceso įstatymo 217 str. 2 d.). Tačiau šio bendrojo principo teismai turi laikytis, atsižvelgdami į įrodymų prieinamumą ir tai, kiek bylos šalims yra lengva juos pateikti (Civilinio proceso įstatymo¹² 217 str. 2 d.). Tai sudaro prielaidas vadinamajai įrodinėjimo pareigos inversijai, tai yra, jos perkėlimui kitai bylos šaliai, pavyzdžiui, kai ieškovui pateikti įrodymus yra itin komplikuoti, o jie daug lengviau prieinami atsakovui. Turint omenyje, kad paprastam vairuotojui iš tiesų gali būti labai sudėtinga pateikti įrodymus, pavyzdžiui, apie medžioklės vykdymą susidūrimo su medžiojamuoju gyvūnu metu (juo labiau, kai medžioklė yra jau pasibaigusi prieš kelias valandas iki eismo įvykio), tokia inversija gali būti taikoma ir bylose, kuriose TP, susidūrusių su laukiniais gyvūnais, valdytojai reikalauja žalos atlyginimo iš medžioklės plotų ar viešųjų kelių valdytojų. Ispanijos teismai tokio pobūdžio bylose, priklausomai nuo aplinkybių, yra priėmę įvairių sprendimų dėl įrodinėjimo pareigos¹³.

2022 m. Ispanijos¹⁴ užmiesčio keliuose įvyko per 35 tūkst. eismo įvykių su gyvūnais, kuriuose padaryta turtinės žalos. Sužalojimus patyrė 505 asmenys, iš jų 36 buvo hospitalizuoti, 1 mirė. Apie 75 proc. visų minėtų incidentų sudarė automobilių susidūrimai su šernais ir stirnomis¹⁵.

Italija

Ilgą laiką laukinė fauna Italijoje turėjo *res nullius* statusą, tai yra, buvo laikoma neturinčia savininko, kas iš esmės reiškė, kad laukinių gyvūnų padaryta žala yra nekompensuojama. Tačiau

¹⁰ Universitat de Lleida. *La responsabilitat civil davant l'accident amb una espècie cinegètica*, p. 12–16:

<https://repositori.udl.cat/server/api/core/bitstreams/e7612ade-ff34-42dd-abba-40ae2fbb4159/content>

¹¹ Real Decreto Legislativo 6/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley sobre Tráfico, Circulación de Vehículos a Motor y Seguridad Vial: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-11722>

¹² Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-323>

¹³ Universitat de Lleida. *La responsabilitat civil davant l'accident amb una espècie cinegètica*, p. 27–28, 36–37.

Geijo & Miranda Abogados. *Si atropello con mi coche a un jabalí, ¿quién responde de los daños ocasionados?* <http://www.geijomiranda.com/si-atropello-con-mi-coche-a-un-jabali-quien-responde-de-los-danos-ocasionados/>

¹⁴ Neskaitant Baskijos ir Katalonijos.

¹⁵ *El Debate*. Más de 35.000 accidentes de tráfico con animales en España en 2022:

https://www.eldebate.com/sociedad/20230820/mas-35-000-accidentes-traffic-animales-espana-2022_134791.html

1977 m. priimtu įstatymu laukinė gyvūnija buvo paskelbta nedisponuojamu valstybės turtu, o administracinės funkcijos jo atžvilgiu buvo perduotos šalies regionams (ital. *regioni*)¹⁶.

Italijos Civilinio kodekso¹⁷ (CK) 2052 straipsnyje nurodyta, kad gyvūno savininkas (ar tas, kuris naudojasi gyvūnu) atsako už gyvūno padarytą žalą, nebent įrodo, kad atvejis buvo atsitiktinis ar nenumatomas (*caso fortuito*). Tačiau ir pripažinus valstybę laukinių gyvūnų savininke, kuri laiką šis CK straipsnis nebuvo taikomas laukinių gyvūnų padarytos žalos atvejais. Vietoje jo dažniau buvo taikomas CK 2043 straipsnis, kuriame įtvirtinti bendrieji deliktinės atsakomybės pagrindai. Taikant CK 2043 straipsnį, susiformavo komplikauta teismų praktika, kurioje, siejant atsakomybę už laukinių gyvūnų padarytą žalą su teritorijos administravimo ir faunos valdymo įgaliojimų turėjimu, priklausomai nuo konkretaus atvejo, atsakingais galėjo būti pripažinti įvairūs subjektai (regionas, provincija, tam tikro parko direkcija, asociacija ir kt.). Faktiškai tai komplikavo nukentėjusių asmenų galimybes pateikti ieškinį dėl laukinių gyvūnų eismo įvykiuose padarytos žalos atlyginimo tinkamam atsakovui¹⁸.

2020 m. Aukščiausiasis Teismas (*Corte Suprema di Cassazione*) nurodė (sprendimas Nr. 7969¹⁹), kad CK 2052 straipsnis taikytinas ne tik naminių, bet ir laukinių gyvūnų padarytos žalos atlyginimo atvejais. Kartu buvo nustatyta, kad, valstybei esant laukinės faunos savininke, būtent regionai laikytini subjektais, kurie CK 2025 straipsnio prasme „naudojasi gyvūnais“, taigi ir turi atsakyti už jų padarytą žalą. Regionai, savo ruožtu, turi regreso teisę subjektų, kurie atsako už konkrečių priemonių, užkertančių kelią žalos atsiradimui, įgyvendinimą dėl jiems perduotų įgaliojimų ar tiesioginės jų kompetencijos, atžvilgiu²⁰.

Aukščiausiasis Teismas 2023 m. pasisakė (sprendimas Nr. 19332²¹) ir įrodinėjimo pareigos aptariamo pobūdžio bylose paskirstymo klausimu. Eismo įvykiuose laukinių gyvūnų sukeltos žalos atlyginimo bylose ieškovai (TP valdytojai) turi įrodyti, kad laukinio gyvūno elgesys iš tiesų buvo susidūrimo ir žalos atsiradimo priežastis (turi būti įrodytas priežastinis ryšys tarp gyvūno elgesio ir eismo įvykio). Pažymėtina, kad, pagal CK 2054 straipsnį, eismo įvykio atveju vairuotojas visada turi įrodyti, kad jis padarė viską, kas įmanoma, idant išvengtų žalos atsiradimo. Taigi, su gyvūnu susidūrusios TP vairuotojas turi atskleisti eismo įvykio dinamiką, iš kurios matytusi jo atsargus elgesys (atsargumas gali būti vertinamas itin griežtai, jei eismas vyko vietoje, kur galimas gyvūnų pasirodymas) ir visiškas gyvūno elgesio nuspėjamumas ir neracionalumas, dėl kurio, net ir atsargiai vairuojant, nebuvo galimybės išvengti susidūrimo. Tuo tarpu regionas, siekdamas išvengti atsakomybės už laukinio gyvūno sukeltos eismo įvykio pasekmes, turi įrodyti CK 2052 straipsnyje numatytą įvykio atsitiktinumo aplinkybę. Tai reiškia įrodinėjimą, kad gyvūno elgesys buvo absoliučiai už regiono galimos kontrolės ribų, visiškai autonomiškas, išskirtinis, nenumatomas, o įvykio nebuvo galima išvengti taikant adekvačias ir kruopščias faunos kontrolės priemones, kurios yra reikalingos konkrečiomis sąlygomis ir gali būti taikomos, suderinant su ekosistemos apsaugos funkcija²².

Pažymėtina, kad regionų atsakomybė netaikoma mokamuose greitkeluose įvykusių TP ir laukinių gyvūnų susidūrimų atvejais. Šiuo atveju atsako kelių savininkai arba už jų priežiūrą atsakingos įmonės. Tokia atsakomybė grindžiama CK 2051 straipsnio nuostata, pagal kurią kiekvienas yra atsakingas už žalą atsiradusią dėl jų valdomo daikto, nebent įrodoma, kad atvejis buvo atsitiktinis (nenumatomas). Todėl greitkelį prižiūrinti įmonė turi įrodyti, kad laukiniai gyvūnai į kelią

¹⁶ *Salvis Juribus. Sinistro stradale causato da fauna selvatica: chi paga i danni?*

<http://www.salvisjuribus.it/sinistro-stradale-causato-da-fauna-selvatica-chi-paga-i-danni/>

¹⁷ *Codice Civile*: <https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-civile>

¹⁸ *Salvis Juribus. Sinistro stradale causato da fauna selvatica: chi paga i danni?*

¹⁹ *Cass. Civ. Sez. III n. 7969 del 20 aprile 2020*:

[https://www.ambienterosa.net/wp-](https://www.ambienterosa.net/wp-content/uploads/2020/07/021_ambiente_rosa_consulenze_ambientali_riorganizzazione_impresa_ex_231-1.pdf)

[content/uploads/2020/07/021_ambiente_rosa_consulenze_ambientali_riorganizzazione_impresa_ex_231-1.pdf](https://www.ambienterosa.net/wp-content/uploads/2020/07/021_ambiente_rosa_consulenze_ambientali_riorganizzazione_impresa_ex_231-1.pdf)

²⁰ *Salvis Juribus. Sinistro stradale causato da fauna selvatica: chi paga i danni?*

²¹ *Corte di Cassazione Civile Sez. 3^a, 7 luglio 2023*:

<https://www.ambientedititto.it/giurisprudenza/corte-di-cassazione-civile-sez-3-7-luglio-2023-ordinanza-n/>

²² *Salvis Juribus. Sinistro stradale causato da fauna selvatica: chi paga i danni?*

pateko dėl nenuspėjamo ir neišvengiamo fakto, o ne dėl, pavyzdžiui, atitvaro defekto ar netinkamos prevencinės veiklos. Jei ji negali to įrodyti, ji turi atlyginti žalą²³.

2023 m. Italijoje įvyko 193 sunkias pasekmes sukėlę eismo įvykiai su gyvūnais (7,8 proc. daugiau nei 2022 m.). Šiuose įvykiuose žuvo 11 žmonių, o 232 žmonės buvo sužaloti. 181 eismo įvykis įvyko valstybės ir provincijų keliuose, o 12 įvykių – greitkeliuose. Iš 193 sunkias pasekmes sukėlusių eismo įvykių 170 įvyko su laukiniais gyvūnais, o 23 atvejais susidurta su naminiiais gyvūnais²⁴.

Kroatija

Kelių įstatymo²⁵ 50 straipsnyje nurodyta, kad žala, atsiradusi dėl susidūrimo su laukiniu gyvūnu viešajame kelyje, atlyginama remiantis kalte. Viešąjį kelią valdantis juridinis asmuo (koncesioninkas) atsako už minėtą žalą, jeigu, nepaisant medžioklės plotus valdančio asmens prašymo, viešasis kelias nėra tinkamai paženklintas ir neturi reikalingos įrangos, kaip tai numato specialus reglamentavimas.

Kadangi žalos atlyginimas remiasi kaltės principu, kelio valdytojas privalo atlyginti žalą nuo susidūrimo su laukiniu gyvūnu nukentėjusiam TP valdytojui tik tais atvejais, kai konstatuojama, kad kumuliatyviai egzistuoja šios trys aplinkybės:

- yra padaryta žala;
- buvo neteisėtas valdytojo neveikimas (neįrengti ženklai, nepaisant atitinkamo prašymo);
- yra priežastinis ryšys tarp neteisėto neveikimo ir žalos atsiradimo.

Kroatijos teismų praktikoje yra žinomi atvejai, kai žalos atlyginimas iš kelio valdytojo nebuvo priteistas, nors žala kilo dėl automobilio susidūrimo su laukiniu gyvūnu viešajame kelyje, vairuotojas nebuvo kaltas dėl eismo įvykio, medžiotojų asociacija buvo prašiusi kelio valdytojo įrengti atitinkamus kelio ženklus, o jis to nepadarė. Ieškiniai buvo atmesti, nes nukentėję asmenys nesugebėjo įrodyti priežastinio ryšio tarp ženklų nebuvimo ir įvykusių eismo įvykių – teismai konstatavo, kad susidūrimai tų atvejų aplinkybėmis būtų įvykę, nepriklausomai nuo kelio ženklų buvimo ar nebuvimo²⁶.

Pagal Medžioklės įstatymo²⁷ 80 straipsnio 6 dalį, už žalą, kurią sukėlė TP susidūrimas su laukiniu gyvūnu, atsako:

- vairuotojas, jeigu nustatoma, kad jis vairavo TP, nesilaikydamas saugaus kelių eismo reglamentavimo ir kelio ženklų reikalavimų;
- medžioklės veiklos subjektas (medžioklės teisę turintis fizinis ar juridinis asmuo (kroat. *lovoovlaštenik*)), kurio medžioklės ploto ribose kilo žala, jeigu nustatoma, kad ji kilo dėl medžioklės vykdymo²⁸.

Pažymėtina, kad Medžioklės įstatymo 80 straipsnio 7 dalyje įtvirtintas įpareigojimas medžioklės veiklos subjektams, idant būtų sumažinta ir pašalinta TP bei laukinių gyvūnų susidūrimo galimybė, stebėti laukinių gyvūnų migraciją ir kasmet apie ją teikti pranešimą juridiniam asmeniui, kuris valdo atitinkamo medžioklės ploto ribose esančius kelius.

²³ *Incidente stradale con animale selvatico: come chiedere il risarcimento?*

https://studiolegalemenghettiroma.com/news-legali/risarcimento-incidente-animale-selvatico/#parag_2

Risarcimento per incidente con animali selvatici: cosa devi sapere:

<https://www.toprisarcimenti.it/sinistro-stradale-con-animale-selvatico>

²⁴ *Osservatorio ASAPs Incidenti con animali anno 2023:*

<https://www.asaps.it/79194->

[osservatorio_asaps_incidenti_con_animali_anno_2023_193_incidenti_gravi_che_hann.html](https://www.asaps.it/79194-osservatorio-asaps-incidenti-con-animali-anno-2023-193-incidenti-gravi-che-hann.html)

²⁵ *Zakon o cestama:* <https://www.zakon.hr/z/244/Zakon-o-cestama>

²⁶ *Autoklub Rijeka. Nalet na divljač u prometu - problematika naknade štete u praksi:*

<https://www.ak-rijeka.hr/divljac-u-prometu-problematika-naknade-stete/>

²⁷ *Zakon o lovstvu:* <https://www.zakon.hr/z/422/Zakon-o-lovstvu>

²⁸ Medžioklės veiklos subjektai atsako tik už susidūrimus su medžiojamaisiais gyvūnais, kurie nurodyti Medžioklės įstatymo 9 straipsnyje.

Autoklub Rijeka. Nalet na divljač u prometu - problematika naknade štete u praksi.

Kai žalą atlyginti reikalaujama iš medžioklės veiklos subjekto, turi būti taikoma tam tikra ikiteisminė šalių interesų derinimo procedūra. Pagal Medžioklės įstatymo 82 straipsnį, nukentėjęs asmuo per 7 dienas nuo žalos atsiradimo turi raštu kreiptis į medžioklės veiklos subjektą, kurio medžioklės plote žala atsirado, o pastarasis per sekančias 7 dienas turi atsakyti. Pasibaigus šioms terminams, nukentėjęs asmuo per 30 dienų turi pateikti medžioklės veiklos subjektui pasiūlymą sudaryti susitarimą dėl žalos atlyginimo, o medžioklės veiklos subjektas per sekančias 30 dienų turi pateikti savo atsakymą. Jeigu šalys sudaro susitarimą, jis laikomas vykdomuoju dokumentu. Jeigu susitarimas nustatytu terminu nesudaromas, nukentėjęs asmuo per tris metus nuo žalos atsiradimo gali kreiptis dėl jos atlyginimo į teismą. Teismas atmeta ieškinį, jeigu nukentėjęs asmuo nesilaikė aukščiau aptartos interesų derinimo procedūros.

Pažymėtina, kad medžioklės veiklos subjektai už laukinių gyvūnų padarytą žalą atsako ne tik pagal Medžioklės įstatymą, bet ir remiantis bendraisiais atsakomybės už žalos padarymą principais. Kroatijos teismų praktika pripažįsta laukinius gyvūnus „pavojingais daiktais“ (*opasna stvar*), o tokių daiktų savininkams (šiuo atveju jais laikomi medžioklės veiklos subjektai) tenka vadinamoji objektyvioji atsakomybė už tokių daiktų padarytą žalą. Tai reiškia, kad medžioklės veiklos subjektai turi atlyginti medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą, nebent įrodo, kad už žalą atsakingas kas nors kitas (pavyzdžiui, kelio valdytojas) arba kad žala atsirado dėl kitų priežasčių nei natūralios paties gyvūno savybės, kurių nebuvo galima nei numatyti nei iš anksto pašalinti. Toks įrodinėjimo pareigos priskyrimas medžioklės veiklos subjektui ženkliai palengvina nukentėjusiojo padėtį byloje, siekiant žalos atlyginimo²⁹.

Dėl nustatyto žalos atlyginimo reglamentavimo ir teismų praktikos Kroatijos medžioklės veiklos subjektams kyla rimtų problemų. Augant automobilių skaičiui ir intensyvėjant (dėl žmonių veiklos poveikio natūralioms buveinėms) gyvūnų judėjimui keliuose, daugelis medžiotojų būrelių, gavusių nukentėjusių TP valdytojų reikalavimus atlyginti žalą, susidūrė su nemokumo problema, jiems pradėtos likvidavimo procedūros. Tai savo ruožtu ėmė mažinti nukentėjusių asmenų galimybes gauti žalos atlyginimą³⁰.

Reaguodama į kilusias problemas, Kroatijos vyriausybė nusprendė sukurti draudimo sistemą, kuri užtikrintų žalos, atsiradusios dėl TP susidūrimo su laukiniais gyvūnais, atlyginimą, ir buvo numačiusi tokio draudimo įmokų finansavimą iš biudžeto, tačiau Žemės ūkio ministerijos paskelbtas konkursas, siekiant pritraukti draudikus įgyvendinti šį projektą, nebuvo sėkmingas. Draudikų nuomone, dėl vis augančio gyvūnų keliuose skaičiaus, pasiūlytas draudimo projektas jiems yra rizikingas. Nepavykstant sudominti draudikų, priimtas laikinas sprendimas, kad žalą eismo taisyklių nepažeidusiems vairuotojams atlygins Kroatijos medžiotojų asociacija, o dėl to susidariusias išlaidas jai iš valstybės biudžeto kompensuos Žemės ūkio ministerija³¹.

Lenkija

Įvykus TP ir laukinio gyvūno susidūrimui kelyje, tam tikromis sąlygomis galimas žalos atlyginimo išieškojimas iš kelio valdytojo ar medžiotojų būrelio.

Pagal Viešųjų kelių įstatymo³² nuostatas (20 str.), kelių valdytojais privalo vykdyti kelių priežiūrą, įskaitant eismo saugumo įrenginių palaikymą ir reikiamų kelio ženklų buvimo užtikrinimą. Todėl kelių valdytojas, tinkamai nevykdęs savo pareigų, gali būti atsakingas už žalą, kuri atsirado kelyje įvykus TP ir laukinio gyvūno susidūrimui. Ieškinys dėl tokios žalos atlyginimo gali būti pateiktas, priklausomai nuo kelio, kuriame įvyko eismo įvykis, statuso, valstybės kelių ir greitkelių

²⁹ Ten pat.

³⁰ *Pravos. Nalet motornog vozila na divljač*: <https://klinika.pravos.unios.hr/?p=1001>

³¹ *Savjeti.hr. Nalet vozila na divljač - što učiniti i kako nadoknaditi štetu*:

<https://www.savjeti.hr/amt-za-amatere/nalet-vozila-na-divljac-sto-uciniti-i-kako-nadoknaditi-stetu/562>

³² *Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych*:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19850140060/U/D19850060Lj.pdf>

generaliniam direktoriui (valstybinis kelias), vaivadijos administracijai (vaivadijos kelias), pavieto administracijai (pavieto kelias), vaitui, burmistrui, merui (gminos kelias)³³.

Faktiškai, pagal Lenkijos teismų praktiką, beveik neįmanoma prisiteisti žalos atlyginimo iš kelių valdytojo, jeigu TP ir laukinio gyvūno susidūrimas įvyko kelio ruože, kuris pažymėtas įspėjamaisiais kelio ženklais „Laukiniai gyvūnai“. Jei tokių ženklų nėra, galimybė gauti žalos atlyginimą iš kelio valdytojo išauga, tačiau reikia turėti omenyje, kad Lenkijos teismai paprastai remiasi Aukščiausiojo Teismo 1974 m. sprendimu, pagal kurį valstybės išdas neatsako už žalą, atsiradusią, susidūrus TP ir laukiniam gyvūnui, tokioje vietoje, kurioje nėra pagrindo įrengti ženklą „Laukiniai gyvūnai“³⁴. Kai kuriais atvejais atsakomybėn gali būti patraukta girininkija, jeigu ji nėra informavusi kelio valdytojo apie didelę laukinių gyvūnų koncentraciją tam tikrose vietose ir būtinybę jas pažymėti atitinkamais įspėjamaisiais kelio ženklais³⁵.

Galimybė reikalauti žalos atlyginimo iš medžiotojų būrelio atsiranda, jeigu TP susidūrimas su laukiniu gyvūnu įvyksta kelio ruože šalia kurio vyksta organizuota (kolektyvinė) medžioklė. Apie tokias medžiokles medžiotojų būreliai privalo informuoti policiją, atitinkamą girininkiją ir nacionalinę medžiotojų draugiją. Pažymėtina, kad pagal Medžioklės įstatymą (32 str. 6 d.), nacionalinės medžiotojų draugijos (ji vienija medžiotojų būrelius ir pavienius medžiotojus) nariai turi privalomai draustis nuo nelaimingų atsitikimų ir civilinės atsakomybės, susijusios su medžioklės veikla. Taigi, žalos, atsiradusios dėl TP susidūrimo su laukiniu gyvūnu medžioklės metu, atlyginimą nukentėjusiam asmeniui išmoka medžioklės organizatoriaus civilinės atsakomybės draudikas³⁶.

Lenkijos Civilinio kodekso³⁷ 415 straipsnyje nurodyta, kad žalą privalo atlyginti privalo tas, dėl kurio kaltės ji atsirado kitam. Pagal Civilinio kodekso 6 straipsnį, fakto įrodinėjimo pareiga tenka asmeniui, kuris iš to fakto išveda teises pasekmes. Taigi, siekiant prisiteisti dėl eismo įvykio, kurio metu susidūrė TP ir laukinis gyvūnas, atsiradusios žalos atlyginimą, nukentėjęs asmuo turi įrodyti, kad kita šalis (pavyzdžiui, kelio valdytojas) yra kalta dėl tam tikrų veiksmų ar neveikimo (pavyzdžiui, kelio ženklų neįrengimo ten, kur jie būtini), dokumentais pagrįsti nurodomą žalą dydį ir įrodyti, kad buvo priežastinis ryšys tarp atsakovo kaltų veiksmų ar neveikimo ir atsiradusios žalos³⁸. Taigi, žalos atlyginimo siekiantis asmuo turi pasirūpinti įmanomai visapusišku įrodymų surinkimu. Tokie įrodymai gali būti policijos išduotas eismo įvykio protokolas, eismo įvykio sceną ir reikalingų kelio ženklų nebuvimą fiksuojančios fotografijos, galimi liudytojų parodymai, informacija apie anksčiau toje pačioje vietoje įvykusius incidentus su laukiniais gyvūnais ir kt.³⁹

2022 m. Lenkijos policija užregistravo 22 162 eismo įvykius, kuriuose TP susidūrė su gyvūnais. Juose žuvo 8 žmonės, 20 žmonių patyrė sunkius sužalojimus, 86 žmonės buvo sužaloti nesunkiai⁴⁰.

³³ Odszkodowanie za wypadek z udziałem dzikiego zwierzęcia:

<https://kancelaria-szablowska.pl/artykuly/odszkodowanie-za-wypadek-z-udzialem-dzikiego-zwierzecia/>

³⁴ Kolizja z dzikim zwierzęciem – jak postępować i kto zapłaci za szkodę?

<https://rankomat.pl/samochod/wypadek-kolizja-dzikie-zwierze>

³⁵ Who will pay for an accident involving an animal?

<https://gawron-broker.pl/en/kto-zaplaci-za-wypadek-z-udzialem-zwierzecia/>

³⁶ Ten pat.

³⁷ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf>

³⁸ Autem w zwierzę - kto za to zapłaci?

<https://www.auto-swiat.pl/porady/prawo/autem-w-zwierze-kto-za-to-zaplaci-wyjasniamy-jaka-jest-odpowiedzialnosc-zarzadcy/r7r2ccc>

³⁹ Who will pay for an accident involving an animal?

<https://gawron-broker.pl/en/kto-zaplaci-za-wypadek-z-udzialem-zwierzecia/>

⁴⁰ InterRisk. Zderzenie z dzikim zwierzęciem na drodze – porady:

<https://interrisk.pl/zderzenie-z-dzikim-zwierzeciem-na-drodze-porady/>

Prancūzija

Laukiniams gyvūnams Prancūzijoje pripažįstamas *res nullius* statusas, kas reiškia, kad jie savininko neturi⁴¹. Todėl žalos atlyginimo išieškojimas laukinių gyvūnų sukeltų eismo įvykių atvejais yra komplikuotas⁴². Vis dėlto, po susidūrimo su laukiniais gyvūnais žalą patyrę TP vairuotojai/savininkai kai kuriais atvejais ir tam tikromis sąlygomis gali reikalauti, kad ją atlygintų kelių priežiūrą ar medžioklę vykdančios subjektai.

Pagal Prancūzijos teisinį reglamentavimą, prezimuojama, kad viešųjų kelių savininkai ar koncesioninkai yra atsakingi už incidentus, kurie nutinka kelių naudotojams. Tačiau ši prezumpcija paneigiama, jeigu kelių valdytojai įrodo (ir jie turi įrodinėjimo pareigą), kad jų valdoma struktūra yra „normaliai prižiūrima“⁴³.

Prancūzijos Valstybės Taryba (pranc. *Conseil d'Etat*) yra išaiškinusi, kad įrenginių, trukdančių dideliems laukiniams gyvūnams patekti į automobilių kelius, neįrengimas laikytinas normalios kelių priežiūros nevykdymu tik keliuose šalia miškų masyvų, kuriuose gyvena dideli laukiniai gyvūnai, arba vietose, kur yra įprasti didelių gyvūnų judėjimo maršrutai⁴⁴. Teismų praktikoje normalios kelių priežiūros kontekste taip pat yra pasisakyta dėl kelių ženklavimo, išpėjančio apie laukinių gyvūnų pasirodymo pavojų. Valstybės Taryba yra pripažinusi, kad atitinkamų kelio ženklų nebuvimas įprastose gyvūnų judėjimo vietose laikytinas normalios kelių priežiūros nevykdymu⁴⁵. Taigi, gyvūnų judėjimą ribojančių įrenginių nebuvimas ar defektai (pavyzdžiui, atitvaro spraga) ir išpėjamųjų kelio ženklų nebuvimas vietose, kur jie pagrįstai turėtų būti, sudaro pagrindą laukinių gyvūnų sukeltuose eismo įvykiuose nukentėjusiems asmenims reikalauti žalos atlyginimo iš kelių priežiūrą vykdančių subjektų⁴⁶.

Jei TP susidūrimas su laukiniu gyvūnu įvyksta toje vietoje vykdomos medžioklės aplinkybėmis, gali būti reikalaujama žalos atlyginimo iš atitinkamos medžioklės rengėjų⁴⁷.

Pažymėtina, kad galimybes prisiteisti žalos atlyginimą iš kelių prižiūrinčių subjektų medžiotojų mažina netinkamas vairuotojo elgesys susidūrimo su laukiniu gyvūnu metu (leistino greičio viršijimas, neatidus vairavimas ir kt.)⁴⁸.

Prancūzijoje kasmet įvyksta apie 40 tūkst. TP susidūrimų su laukiniais gyvūnais (ketvirtadalis jų – su šernais). Daugiau kaip 45 proc. TP po šių eismo įvykių pripažįstamos neremontuotinomis⁴⁹.

⁴¹ *Les animaux sauvages. Document d'information - Association pour la Sauvegarde de la Puisaye-2022*, p. 4, 8: <http://www.sauvegardepuisaye.org/wp-content/uploads/2023/11/Brochure-A5-Les-animaux-sauvages.pdf>

⁴² Pažymėtina, kad Prancūzijoje laukinių gyvūnų sukeltuose eismo įvykiuose nukentėjusiems asmenims už kūno sužalojimus atlygina Privalomojo draudimo garantinis fondas (FGAO), jeigu asmuo neturi teisės gauti kompensacijos kitaip arba jei ji yra tik dalinė. Tačiau toks atlyginimas netaikomas dėl turto (automobilio) sugadinimo atsiradusiai žalai. *FFMC. Collision avec un animal sauvage : qui peut vous indemniser ?* <https://ffmc.asso.fr/collision-avec-un-animal-sauvage>

Fonds de Garantie des Assurances Obligatoires de dommages: <https://www.fondsdegarantie.fr/fgao/>

⁴³ *Les animaux sauvages. Document d'information - Association pour la Sauvegarde de la Puisaye-2022*, p. 4.

⁴⁴ *Conseil d'Etat, Section, du 19 mars 1976, 93774, publié au recueil Lebon*:

<https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000007653049>

⁴⁵ *Conseil d'Etat, 6 / 3 SSR, du 2 avril 1971, 78884, publié au recueil Lebon*:

<https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000007643433>

⁴⁶ *Les animaux sauvages. Document d'information - Association pour la Sauvegarde de la Puisaye-2022*, p. 4–5.

⁴⁷ *Accident de voiture avec un sanglier : à quelle indemnisation s'attendre ?*

<https://www.jechange.fr/assurance/auto/accident-voiture-sanglier>

Que faire en cas d'accident de voiture avec un sanglier ?

<https://reassurez-moi.fr/guide/assurance-auto/accident-sanglier>

⁴⁸ *FFMC. Collision avec un animal sauvage : qui peut vous indemniser ?*

<https://ffmc.asso.fr/collision-avec-un-animal-sauvage>

⁴⁹ *Animal sauvage et accident de voiture : comment être indemnisé ?*

https://www.bfmtv.com/pratique/comparateur-assurance/assurance-auto-moto/animal-sauvage-et-accident-de-voiture-comment-etre-indemnisse_AB-202302010382.html

Slovėnija

Medžiojamųjų gyvūnų ir medžioklės įstatymo⁵⁰ 54 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad už žalą, atsiradusią susidūrus medžiojamajam gyvūnui ir TP, atsako:

- TP vairuotojas, jeigu nustatoma, kad jis vairavo, nesilaikydamas nustatytų taisyklių;
- medžioklės ploto valdytojas, jeigu nustatyta, kad žala atsirado dėl jo veiksmų.

Medžioklės ploto valdytojas atsako už žalą medžiojamajam gyvūnui, o TP vairuotojas – už žalą TP, jeigu abu padarė viską, kas būtina, kad žalos būtų išvengta.

Pažymėtina, kad pagal Medžiojamųjų gyvūnų ir medžioklės įstatymo 53 straipsnio 5 dalį, medžioklės ploto valdytojas privalo informuoti medžioklės plotą kertančio viešojo kelio valdytoją apie vietas, kuriose medžiojamieji gyvūnai dažnai pereina kelią, kad būtų įrengti atitinkami kelio ženklai⁵¹.

Specialia tvarka atlyginama žala, TP susidūrus su saugomu gyvūnu (pavyzdžiui, lokiu). Šiuo atveju žalą atlygina Slovėnijos aplinkos agentūra. Žalos atlyginimo išieškojimas gali būti nukreipiamas ir į Automobilių kelių direkciją (DARS), jeigu nukentėjęs TP vairuotojas įrodo, kad direkcija tinkamai neužtikrino laukinių gyvūnų izoliavimo nuo kelių (pavyzdžiui, neprižiūrėjo atitvarų būklės)⁵².

Vokietija

Laisvėje esantys laukiniai gyvūnai, pagal Vokietijos Civilinio kodekso⁵³ 960 straipsnį, laikomi neturinčiais savininko (vok. *herrenlos*) objektais. Tai palieka ribotas galimybes teikti ieškinius dėl jų padarytos žalos atlyginimo. Vis dėlto, kai kuriais eismo įvykių, kai TP susiduria su laukiniu gyvūnu, atvejais galima medžioklės organizatorių ir kelių valdytojų atsakomybė. Jos prielaidos siejamos su bendraisiais žalos, padarytos kitam asmeniui, atlyginimo principais, įtvirtintais Civilinio kodekso 823 straipsnyje, ir minėtų subjektų pareiga užtikrinti eismo saugumą (*verkehrssicherungspflicht*). Todėl galima, pavyzdžiui, medžioklės organizatorių atsakomybė, kai medžioklės metu persekiojamas/varomas gyvūnas išbėga į kelią ir dėl to įvyksta eismo įvykis⁵⁴.

Vokietijos teismai yra sprendę įvairias bylas, susijusias su laukinių gyvūnų sukeltais eismo įvykiais. Pavyzdžiui, Koburgo žemės teismas 2017 m. pripažino medžioklės ploto nuomininko atsakomybę už eismo įvykio, kuriame net neįvyko fizinis kontaktas su laukiniu gyvūnu (vairuotojas atliko manevrą, išvengdamas susidūrimo su staiga kelyje pasirodžiusiu gyvūnu, tačiau neišvengė eismo įvykio) pasekmes ir nurodė medžioklės ploto nuomininkui atlyginti atsiradusią žalą. Hamo aukštesnysis žemės teismas 2017 m. nusprendė, kad už greitkelio priežiūrą atsakingas subjektas turi atlyginti žalą vairuotojui, kurio automobilis susidūrė su staiga į greitkelį išbėgusiu šernu. Teismas nustatė, kad už greitkelio priežiūrą atsakingas subjektas, neįrengdamas nei tinkamų atitvarų, nei reikiamų įspėjamųjų kelio ženklų, neįvykdė savo pareigos užtikrinti eismo saugumą. Vokietijos teismų praktikoje reikšmingu pripažįstamas ir vairuotojo elgesys eismo įvykių, kuriuose susiduriama su laukiniais gyvūnais, metu. Pavyzdžiui, Potsdamo vietos teismas 2015 m. pripažino vairuotojo dalinę atsakomybę dėl žalos, kuri buvo padaryta kelyje susidūrus su laukiniu gyvūnu, kadangi buvo važiuojama dideliu greičiu, nepaisant tamsos ir galimybės, kad gyvūnai pasirodys kelyje⁵⁵.

⁵⁰ *Zakon o divjadi in lovstvu (ZDLov-1)*: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO3780>

⁵¹ Už šios pareigos nevykdymą medžioklės ploto valdytoju (juridiniam asmeniui) gali būti skirta bauda nuo 4 200 iki 125 000 eurų (Medžiojamųjų gyvūnų ir medžioklės įstatymo 76 str.).

⁵² *Slovenec. Povozi(a) sem divjo žival, kaj pa zdaj?*

<https://www.slovenec.org/2021/12/05/povozila-sem-divjo-zival-kaj-pa-zdaj/>

⁵³ *German Civil Code*: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p4590

⁵⁴ *ADAC. Wildunfall: So verhalten Sie sich richtig*: <https://www.adac.de/verkehr/verkehrssicherheit/tiere/wildunfaelle/>

⁵⁵ *Wildunfall: Was Sie unbedingt beachten sollten*: <https://kanzlei-herfurtner.de/wildunfall-rechtliche-konsequenzen/>

Vokietijos draudikų asociacijos (GDV) duomenimis, 2022 m. šalyje įvyko apie 265 tūkst. eismo (lengvųjų automobilių) įvykių, susijusių su laukiniais gyvūnais. Šiuose įvykiuose padaryta žalos už daugiau kaip 950 milijonų eurų⁵⁶.

2. TP susidūrimų su laukiniais gyvūnais pavojaus mažinimo priemonės

Siekiant išvengti TP ir laukinių gyvūnų susidūrimų keliuose, gali būti taikomos įvairios priemonės nuo įprastų fizinių barjerų, ribojančių gyvūnų galimybes patekti į kelius, iki specialios įrangos automobiliuose diegimo ar atitinkamo vairuotojų švietimo.

Praėjusio dešimtmečio viduryje, finansuojant Airijos, Austrijos, Danijos, Norvegijos, Nyderlandų, Švedijos, Vokietijos ir Jungtinės Karalystės kelių administracijoms, buvo įgyvendintas SAFEROAD projektas (galutinė projekto ataskaita⁵⁷ paskelbta 2017 m.), kurio metu mokslininkai ir kelių valdymo specialistai, be kita ko, išnagrinėjo įvairias Europos šalyse taikomas (ar dar tik projektuojamas) priemones, skirtas kelių eismo saugumui užtikrinti ir gyvūnų žūtims keliuose mažinti. Taip pat didelis dėmesys buvo skirtas kelių poveikio gyvūnijos laisvam judėjimui (barjero efektas) problemai. Minėtoje SAFEROAD projekto ataskaitoje tyrėjai pateikė įvairių priemonių privalumų ir trūkumų vertinimą, pateikė trumpas rekomendacijas dėl jų taikymo tikslingumo. Šie vertinimai ir rekomendacijos atspindėti žemiau pateikiamose lentelėse.

1 lentelė. Priemonės, kuriomis siekiama atskirti eismą ir gyvūnus

Priemonė	Priemonės paskirtis	Priemonės privalumai	Priemonės trūkumai	Bendra išvada dėl priemonės taikymo
Atitvarai	Išlaikyti gyvūnus už kelio ribų ir nukreipti juos į saugias perėjas	Labai efektyvi, jeigu atitvarai tinkamai įrengti	Brangi, yra netinkamo veikimo pavojus, sukelia barjero efektą, reikalauja papildomos įrangos	Labiausiai rekomenduotina, jeigu kombinuojama su perėjomis
Repelentai	Atbaidyti gyvūnus, kad jie nesiartintų prie kelio	Manytina, pigi	Neįrodytas veiksmingumas	Nerekomenduotina
Reflektoriai, garsiniai signalai	Išpėti ar atbaidyti gyvūnus, kai artėja automobilis	Manytina, pigi. Turi mokomąjį poveikį gyvūnams	Nėra galutinių veiksmingumo įrodymų	Kol kas nerekomenduotina, reikalingi tolesni tyrimai
Kelkraščių tvarkymas (bortelių įrengimas)	Sumažinti kelkraščio patrauklumą gyvūnams, padidinti vairuotojų	Galimas teigiamas šalutinis poveikis bendrajam eismo saugumui	Reikalinga dažna priežiūra, trūksta leidžiančių daryti išvadas duomenų	Dalinai taikytina, reikalingi tolesni tyrimai

⁵⁶ Der GDV warnt vor Wildunfällen im April und Mai:

<https://www.handelszeitung.ch/insurance/der-gdv-warnt-vor-wildunfaellen-im-april-und-mai-699603>

⁵⁷ Safe roads for wildlife and people. Final report of the SAFEROAD project:

https://www.saferoad-cedr.org/upload_mm/4/6/b/80eb4659-f6e6-4327-8358-f692b98f3419_CEDR_finalreport.pdf

	galimybes pastebėti gyvūnus			
TP greičio mažinimas iki 50 km/h	Pailginti vairuotojų reakcijos laiką	Bendrai prisideda prie eismo saugumo, mažinamas barjero efektas	Ilgina kelionės laiką, dėl ko auga išlaidos	Labai rekomenduota laikinam taikymui
Eismo intensyvumo mažinimas, nukreipimas į kitus kelius	Mažinti susidūrimų galimybes	Mažina bendrąjį poveikį laukinei gyvūnijai, silpninamas barjero efektas	Ribotos taikymo galimybės, problema perkeliama į kitas vietas	Taikytina ribotai
Gyvūnų skaičiaus kontrolė	Mažinti gyvūnų gausą šalia kelių	Dideliu mastu, manytina, efektyvi	Neefektyvi mažų mastu, susijusi su laukinių gyvūnų ir ekologinių vertybių netektimi	Rekomenduotina, jei taikoma dideliu mastu
Gyvūnų buveinių valdymas	Mažinti gyvūnų gausą šalia kelių	Manytina, turi ilgalaikį poveikį	Galimas poveikis žemės naudojimo našumui, jautri žemės naudojimo pokyčiams, neištutuota	Reikalingi tolesni tyrimai
Vairuotojų švietimas	Didinti vairuotojų informuotumą apie pavojus ir paveikti jų elgseną vairuojant	Turi bendrąjį teigiamą šalutinį poveikį eismo saugumui	Reaguojama individualiai, žemas bendrasis efektyvumas	Reikalingi tolesni tyrimai ir techninis vystymas
Aktyvaus įspėjimo sistemos automobilyje	Informuoti vairuotojus, kai jie įvažiuoja į pavojingus kelio ruožus pavojingu metu	Pateikiama įrodymais pagrįsta, konkreti ir tinkama informacija	Reaguojama individualiai, kol kas neištutuota	Reikalingi tolesni tyrimai ir vystymas
Pagalbos vairuotojui sistemos	Padėti vairuotojui pastebėti gyvūnus ir laiku sustoti	Įrengimas automobilyje, patikimumas, tikėtinas ateities standartas	Neištutuotos automobilių susidūrimo su laukiniais gyvūnais atvejais, tikėtina, nepakankamos, kai važiuojama dideliu greičiu	Reikalingi tolesni tyrimai ir vystymas

2 lentelė. Priemonės, kuriomis siekiama išsaugoti gyvūnų mobilumą

Priemonė	Priemonės paskirtis	Priemonės privalumai	Priemonės trūkumai	Bendra išvada dėl priemonės taikymo
Vietinis TP greičio sumažinimas iki 50 km/h	Pailginti vairuotojo reakcijos laiką, sumažinti eismo įvykių riziką	Bendroji nauda eismo saugumui, mažinamas barjero efektas	Ilgina kelionės laiką, dėl ko auga išlaidos	Neatitinka transporto politikos, reikalingi tolesni tyrimai
Tarpai atitvaruose su stacionariu greičio sumažinimu	Nukreipti gyvūnų judėjimą į saugesnes kelio perėjimo vietas ir laiku atskirti gyvūnus nuo eismo	Pigu, paprasta	Reikalingos greičio matavimo kameros, išauga eismo įvykių grėsmė, jeigu greičio apribojimų nesilaikoma	Rekomenduotina, reikalingi tolesni tyrimai
Kelio perėjimo struktūros	Nuolatinai atskirti gyvūnus nuo eismo	Veiksminga, jeigu perėjimai tinkamai įrengti, daugiafunkcinis pritaikymas, turi ilgalaikį poveikį	Brangu, jeigu perėjimai įrengiami tik laukiniams gyvūnams	Labiausiai rekomenduotina, esami standartai gali būti tobulinami
Perėjos su gyvūnų nustatymu ir vairuotojo įspėjimu	Nukreipti gyvūnų judėjimą į saugesnes kelio perėjimo vietas ir laiku atskirti gyvūnus nuo eismo	Patvirtintas veiksmingumas, mažas poveikis eismui	Techniškai sudėtinga, pritaikoma tik mažesniuose keliuose	Labai rekomenduotina, reikalingi tolesni tyrimai
Gyvūnų buveinių valdymas, žalioji infrastruktūra	Nukreipti gyvūnų judėjimą šalia ar tolyn nuo kelio į saugaus perėjimo vietas	Tikėtinas ilgalaikis poveikis	Galimas poveikis žemės naudojimo našumui, jautri žemės naudojimo pokyčiams, neištestuota	Reikalingi tolesni tyrimai
Papildomas gyvūnų maitinimas, druskos, vandens tiekimas	Sumažinti gyvūnų poreikį ar motyvaciją eiti per kelią	Tikėtinas ilgalaikis poveikis	Galimas poveikis žemės naudojimui, neišsamūs empiriniai duomenys	Reikalingi tolesni tyrimai

Parengė
Informacijos ir komunikacijos departamento
Tyrimų skyriaus
vyresnysis patarėjas Vidmantas Punelis
Tel. (8 5) 239 6186, el. p. vidmantas.punelis@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija. Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą. Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.
© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2024